

УДК 34
3-12

Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 27.06.2024 № 10).

З-12 Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення : матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 21 черв. 2024 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2024. 138 с.

Збірник конференції містить матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення» (21.06.2024), у роботі якої взяли участь представники закладів вищої освіти, наукових установ, правоохоронних органів, недержавних установ України та іноземних держав.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (*голова*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (*заст. голови*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна АЛФЬОРОВА**; канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**; докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**; канд. юрид. наук, доц. **Станіслав ЧЕРНОП'ЯТОВ**; **Андрій МІРОШНИК** (*секретар*).

ISBN 978-966-981-927-7

© ВНПЗ ДГУ, 2024
© Автори, 2024

7. Decizia Curții Constituționale a RM nr. 11 din 26.01.2021 privind excepția de neconstituționalitate a unor dispoziții din Codul de procedură penală (atribuțiile Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale și previzibilitatea noțiunilor de „bun infracțional” și „investigații financiare paralele).

8. Decizia Curții Constituționale a României nr. 336 din 30 aprilie 2015. [citată la 20.05.2024] Accesibil: <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/168078>

9. Dolea, Igor. Cod de procedură penală. Comentariu aplicativ. Vol. II. Chișinău: Ed. „Cartea Juridică”, 2020.

10. Hotărârea Curții Constituționale a RM nr. 22 din 06.08.2020 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi a art. 226¹⁶ alin. (11) din Codul Fiscal, adoptat prin Legea nr. 1163 din 24 aprilie 1997 (prezentarea informației fiscale către instanțele judecătorești și organele de urmărire penală ca mijloc de probă). [citată la 19.05.2024] Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122834&lang=ro

11. Hotărârea Curții Constituționale a RM nr. 26 din 27 septembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 142-XVI din 26 iunie 2008 cu privire la ipotecă. [citată la 19.05.2024] Disponibil: <https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/ro-h2627092016ro94ec9.pdf>

12. Hotărârea Curții Constituționale a RM privind excepția de neconstituționalitate a art. 132⁹ alin. (12) și alin. (15) din codul de procedură penală. [citată la 19.11.2024] Disponibil: https://constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/h_31_2021_58g_2021_rou.pdf

13. Legea cu privire la expertiză judiciară și statutul expertului judiciar: nr. 68 din 14 aprilie 2016. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 157-162.

14. Neagu, Ion. Tratat de procedură penală, vol. I. București: Ed. „Global Lex”, 2004. p. 293. 487 p. ISBN 973-86207-4-0.

15. Sesizare nr. 21g, privind excepția de neconstituționalitate al prevederilor art. 64, 66, 68 și 149 a CPP prezentată în conformitate cu art. 135 din Constituție. <https://www.constcourt.md/public/ccdoc/hotariri/ro-h2627092016ro94ec9.pdf> Disponibil: https://www.constcourt.md/public/ccdoc/sesizari/21g_2021.02.04.pdf

16. Paliashvili A. Ya. Expertise in criminal court (1973).

Полторацький О.Б.

кандидат юридичних наук

доцент кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ ПРИВАТНИМИ ОХОРОННИМИ СТРУКТУРАМИ

Одним із суб'єктів запобігання злочинності є приватні охоронні структури. Приватні охоронні структури мають великий досвід у наданні допомоги правоохоронним органам у сфері протидії злочинності. Крім того,

значна частина працівників приватних охоронних структур є колишніми працівниками правоохоронних органів, і в першу чергу органів Національної поліції, які володіють знаннями з юриспруденції та мають певні навички з правоохоронної діяльності.

Правове регулювання запобігання кримінальним правопорушенням приватними охоронними структурами являє собою складну взаємодію багатьох правових явищ: насамперед, норм права, за допомогою яких здійснюється результативний вплив на суспільні відносини у сфері надання послуг з охорони власності та громадян з метою їх впорядкування, охорони та розвитку задля запобігання кримінальним правопорушенням.

Слід зазначити, що правовою основою запобіжної діяльності, у тому числі й профілактичної, є законодавчі та інші нормативно-правові акти, що комплексно регулюють статус, завдання, функції, повноваження, обов'язки і права правоохоронних органів та інших суб'єктів, для яких запобігання злочинності є одним із головних завдань, а також законодавчі акти, що спрямовані на запобігання окремим кримінально протиправним проявам [1, с. 201-202].

Основними нормативно-правовими актами, за допомогою яких здійснюється правове регулювання приватної охоронної діяльності в Україні, є Закон України «Про охоронну діяльність» [2] та постанова Кабінету Міністрів України від 18.11. 2015 р. № 960 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження охоронної діяльності» [3]. Відповідно до зазначених нормативно-правових актів України охоронну діяльність можуть провадити на всій території України юридичні особи, а також фізичні особи – підприємці на підставі ліцензії за наявності матеріально-технічної бази, необхідної для провадження такої діяльності, та за умови виконання такими особами організаційних, кадрових і технологічних вимог, передбачених Ліцензійними умовами провадження охоронної діяльності.

Суб'єкти охоронної діяльності всіх форм власності мають однакову мету – шляхом надання послуг з охорони власності та громадян забезпечити особисту безпеку, життя та здоров'я фізичної особи та/або недоторканості, цілісності майна шляхом запобігання, недопущення чи припинення протиправних дій щодо об'єкта охорони.

За результатами проведеного аналізу зазначених нормативно-правових актів в частині регулювання питань щодо запобігання кримінальним правопорушенням приватними охоронними структурами слід констатувати, що існує ряд системних недоліків та неузгодженостей, обумовлених, насамперед, відсутністю чіткого розмежування статусу суб'єктів такої діяльності в залежності від форми власності, неурегульованість питання щодо запобіжної функції приватних охоронних структур та їх взаємодії з Національною поліцією України щодо запобігання кримінальним правопорушенням.

Зокрема, порівняльний аналіз правового статусу персоналу поліції охорони та приватних охоронних структур показав, що останнім не надано

право на придбання, зберігання та використання вогнепальної зброї для забезпечення охоронної діяльності. Крім цього, вони не мають додаткових правових гарантій захисту професійної діяльності. Відповідно в Законі України «Про охоронну діяльність» відсутні положення щодо порядку застосування персоналом приватної охорони власної вогнепальної зброї під час та в місцях безпосереднього здійснення заходів охорони. Втім, проблема правового регулювання обігу цивільної вогнепальної зброї має загальнодержавне значення.

Відповідно до ст. 12 Закону України «Про охоронну діяльність» персонал охорони під час виконання функціональних обов'язків має право:

- 1) вимагати від осіб припинення протиправних дій, дотримання законності та правопорядку;
- 2) вимагати від службових осіб об'єктів охорони та інших осіб дотримання пропускового та внутрішньооб'єктового режимів;
- 3) не допускати проникнення осіб та затримувати тих, які намагаються проникнути (проникли) на об'єкт охорони або залишити його, порушуючи встановлені правила, з обов'язковим негайним повідомленням про це територіального органу Національної поліції;
- 4) протидіяти правопорушникам і негайно повідомляти органи Національної поліції про вчинення цими особами кримінального або адміністративного правопорушення;
- 5) застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та використовувати службових собак відповідно до цього Закону;
- 6) під час здійснення пропускового режиму на об'єктах охорони проводити огляд речей фізичних осіб (за їх добровільною згодою), транспортних засобів, вилучення речей і документів, що є знаряддями або предметами правопорушення, перевірку документів, що засвідчують особу, дають право на вхід (вихід) осіб, внесення (винесення), ввезення (вивезення) майна, в'їзд (виїзд) транспортних засобів, зокрема щодо їх відповідності складу матеріальних цінностей, що переміщуються на об'єкти охорони (з об'єктів охорони);
- 7) проводити відкриту відео- та фотозйомку подій як допоміжний засіб запобігання протиправним діям з обов'язковим оприлюдненням на об'єкті, що охороняється, інформації про здійснення таких заходів.

На наш погляд, зміст ст. 12 «Права персоналу охорони» не в повній мірі відповідає її назві. Зокрема, відповідно до п. 4 ч. 1 цієї статті персонал охорони має право протидіяти правопорушникам і негайно повідомляти органи Національної поліції про вчинення цими особами кримінального або адміністративного правопорушення. При тому, що в п. 3 ч. 1 ст. 13 даного Закону зазначені дії включені до переліку їх обов'язків (негайно у будь-який спосіб повідомляти відповідні правоохоронні органи про вчинення протиправних дій ... у місцях здійснення заходів охорони) [2]. У свою чергу, про зобов'язання суб'єкта охоронної діяльності негайно повідомляти територіальному органу Національної поліції про факти припинення правопорушень за вказаних обставин, йдеться в пп. 9 п. 7 постанови Кабінету Міністрів України від 18.11. 2015 р. № 960 [3].

У контексті питання, що розглядається нами, не можна залишити поза увагою термінологічний апарат, використаний у цих статтях. З метою правильного розуміння та чіткого виконання вимог Закону, на наш погляд, слід однозначно визначити, які саме органи слід негайно повідомляти про вчинення протиправних дій: органи Національної поліції чи відповідні правоохоронні органи?

Взявши за основу для розв'язання цього питання той факт, що поняття «правоохоронні органи» є одним із найбільш невизначених в українському правознавстві, внутрішньо суперечливим, а також таким, що відрізняється відсутністю суб'єктного складу, у зв'язку з чим виникає певна колізія використання цього терміну, вважаємо, що в тексті Закону органи, які слід негайно повідомляти про вчинення протиправних дій, мають бути визначені, як «органи Національної поліції».

Слід також вказати на внутрішню неузгодженість вищезазначених положень Закону стосовно зобов'язань персоналу охорони в частині повідомлення органам Національної поліції фактів про правопорушення всупереч інтересам замовника послуг з охорони. У першу чергу слід наголосити, що законодавець, встановлюючи обмеження в охоронній діяльності, заборонив приховувати такі факти, а не зобов'язав негайно повідомляти про них органи Національної поліції. Крім того, відповідно до п. 5 ч. 1 ст. 10 Закону «Обмеження в охоронній діяльності» під час організації та здійснення охоронної діяльності забороняється приховувати факти про кримінальні правопорушення, що вчиняються або готуються, незалежно від інтересів замовника послуг з охорони [2]. Тобто, в аналізованій нормі права йдеться про незакінчені кримінальні правопорушення, про які персоналу охорони стало відомо на стадіях готування та замаху. Відповідно, приховувати факти про закінчені (вчинені) посягання в інтересах замовника послуг охорони не забороняється.

Разом з цим, далі в тексті Закону (п. 4 ч. 1 ст. 12; п. 3 ч. 1 ст. 13) використано термін «вчинення» щодо кримінального правопорушення, про яке персонал охорони має негайно повідомити відповідні правоохоронні органи [2], який, на нашу думку, повною мірою відповідає предмету правового регулювання в частині зобов'язання персоналу охорони під час виконання функціональних обов'язків повідомляти територіальний орган Національної поліції про всі факти кримінальних правопорушень незалежно від стадії їх вчинення та інтересів замовника послуг з охорони.

Зважаючи на вищевикладене, вважаємо, що законодавча регламентація обов'язків персоналу охорони потребує удосконалення. Зокрема, п. 3 ч. 1 ст. 13 Закону, на нашу думку, доцільно викласти в такій редакції: «негайно у будь-який спосіб повідомляти органи Національної поліції про вчинення (готування до вчинення) протиправних дій щодо власності, фізичних осіб та інших незаконних дій, що мають ознаки кримінального правопорушення, у місцях здійснення заходів охорони, незалежно від інтересів замовника послуг з охорони».

Працівники приватних охоронних структур тісно співпрацюють з працівниками правоохоронних органів, але на рівні приватного спілкування. На офіційному рівні така співпраця майже відсутня, не має й механізму обміном інформації.

Як зазначив А.Г. Сачава, у багатьох державах існує чіткий розподіл обов'язків між державними та приватнопідприємницькими структурами. У системах безпеки США, Англії, ФРН та інших держав приватні охоронні структури є першою лінією сигнальної системи сповіщення про можливу підготовку злочинів і конкретну протиправну діяльність. Одержавши інформацію, вони передають її як попередження до правоохоронних органів, які, безпосередньо розробляючи злочинні структури, є другим рівнем системи безпеки. Багато країн світу у забезпеченні правопорядку і безпеки переважно орієнтовані не лише на державні органи, а й на приватні охоронні агентства, що залучаються до досліджень різних аспектів боротьби з правопорушеннями. У певних випадках такі фірми використовуються спецслужбами і у заходах щодо забезпечення охорони іноземних державних діячів під час їхніх офіційних візитів [4, с. 83].

Таким чином, на наш погляд, потребує й правового регулювання на рівні підзаконного акту загальні засади та механізм взаємодії правоохоронних органів з приватними охоронними структурами.

Список використаних джерел та літератури:

1. Кириченко О. В., Шевченко О. А. Оперативно-розшукова профілактика злочинів як вид діяльності ОВС України. *Вісник Запорізького юридичного інституту ДДУВС*. 2009. № 2. С. 199-206.
2. Про охоронну діяльність : Закон України від 22.03.2012 № 4616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/4616-17> (дата звернення: 28.10.2023).
3. Про затвердження Ліцензійних умов провадження охоронної діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 18.11. 2015 № 960. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.10.2023).
4. Сачаво А. Г. Взаємодія приватних охоронних структур з органами внутрішніх справ. *Бюлетень з обміну досвідом роботи : наук.-практ. вид.* 2004. № 154. С. 81-84.